

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Työttömyys, alennus messujen pääsylipuista, lautakunnan toimivalta antaa lausuntoja

Diaarinumero: 1xx/2016

Antopäivä: xx.xx.2017

Hakija on työtön työnhakija. Hän katsoi Helsingin Messukeskuksen syrjineen häntä, koska se myönsi alennusta pääsylipuista lapsille, opiskelijoille, varusmiehille, eläkeläisille ja ryhmille, mutta ei työttömille. Hän pyysi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta lausuntoa ja toimenpiteitä työttömien vähävaraisuuden huomioon ottamiseksi vastaajan pääsylippuhinnoittelussa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jätti hakemuksen tutkimatta siltä osin, kun se koski lausunnon antamista hakijalle, sillä lautakunnalla ei ole toimivaltaa antaa lausuntoja yksityishenkilöille.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että työttömyys on sellainen oikeudellinen asema, jonka voidaan katsoa olevan yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettu kielletty syrjintäperuste (muu henkilöön liittyvä syy).

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaajalla on liiketoimintaa harjoittavana yhtiönä lähtökohtaisesti oikeus hinnoitella tarjoamansa palvelut parhaaksi katsomallaan tavalla edellyttäen, että joillekin asiakasryhmille mahdollisesti tarjottavat alennukset ovat arvoltaan vähäisiä suhteessa palvelusta muilta asiakkailta perittävään maksuun.

Ottaen huomioon perusoikeuksina turvatut elinkeinovapauden ja omaisuuden suojan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että asiassa saatu selvitys ei antanut objektiivisesti arvioiden aihetta olettaa, että vastaaja olisi rikkonut syrjinnän kieltoa messukävijöiden pääsylippujen hinnoitteluperusteissaan. Näin ollen lautakunta hylkäsi hakemuksen.

(Ään.)

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Hakija on työtön työnhakija. Hän on tiedustellut vastaajalta, miksi Helsingin Messukeskus myöntää alennusta pääsylipuista lapsille, opiskelijoille, varusmiehille, eläkeläisille ja ryhmille, mutta ei työttömille.

Hakijan vaatimukset

Hakija pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta lausuntoa ja toimenpiteitä työttömien vähävaraisuuden huomioon ottamiseksi vastaajan pääsylippuhinnoittelussa.

Hakijan perustelut

Hakija katsoo, että vastaajan pääsylippuhinnoittelussa tulisi ottaa huomioon taloudellinen yhdenvertaisuus muihin alennukseen oikeutettuihin messukävijöiden verrattuna, jotta taloudellisista syistä johtuvat työttömien ja työnantajien kohtaamisen esteet voitaisiin välttää.

Hakijan Helsingin Messukeskuksen palveluryhmäpäälliköltä saaman sähköpostivastauksen mukaan Helsingin Messukeskus myöntää alennusta pääsylipuista lapsille, opiskelijoille, varusmiehille, eläkeläisille ja ryhmille. Työttömille ei ole toistaiseksi myönnetty alennusta, koska työttömyyden todistamiseen ei ole löytynyt selkeää ja yksiselitteistä tapaa.

Esittelijän esitys

1. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jättää hakemuksen tutkimatta sen toimivaltaan kuulumattomana siltä osin, kun hakija pyytää lautakunnalta lausuntoa.
2. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen muilta osin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivalta

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain (1327/2014) 20 §:n 2 momentin mukaan lautakunta voi tuomioistuimen, yhdenvertaisuusvaltuutetun tai muun viranomaisen taikka yhdenvertaisuutta edistävän yhteisön pyynnöstä antaa lausunnon kyseisen lain tulkinnan kannalta merkittävästä asiasta, jollei asia kuulu työsuojeluviranomaisen toimivaltaan taikka koske työ- tai virkaehtosopimuksen tulkintaa. Työsuojeluviranomaisen oikeudesta pyytää lautakunnalta lausuntoa säädetään lain 22 §:ssä.

Koska yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla ei ole toimivaltaa antaa lausuntoja yksityishenkilöille, lautakunta jättää hakemuksen tutkimatta siltä osin, kun se koskee lausunnon antamista hakijalle.

Päätöksen perustelut muilta osin

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi mainitussa laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Pykälän 2 momentin mukaan erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Suomen perustuslain (731/1999) 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Asian arviointi

Asiassa tulee ensinnäkin arvioitavaksi, onko hakijan työttömyys sellainen oikeudellinen asema, jonka voidaan katsoa olevan yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettu muu henkilöön liittyvä syy. Tämän jälkeen arvioitavaksi tulee, onko asiassa syntynyt syrjintäoletama. Jos oletama syntyy, on vielä arvioitava, kykeneekö vastaaja kumoamaan tuon olettaman.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan muita henkilöön liittyviä syitä voivat olla muun muassa perusoikeusuudistuksen esitöissä mainitut yhteiskunnallinen asema, varallisuus, asuinpaikka ja yhdistystoimintaan osallistuminen. Näitä olisivat myös kansainvälisten ja eurooppalaisten ihmisoikeusasiakirjojen syrjintäkielloissa luetellut henkilöön liittyvät syyt samoin kuin esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja perustuslakivaliokunnan käytännössä tällaisiksi katsotut syyt. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on käytännössään katsonut, että muut henkilöön liittyvät syyt voivat koskea paitsi henkilön sisäsyntyisiä ominaisuuksia, myös oikeudellista asemaa tai sosiaalisessa kanssakäymisessä merkityksellisiä ominaisuuksia (HE 19/2014 vp., s. 67).

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että syrjinnän vastaisen sääntelyn tarkoitus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua katsoa, että syrjinnän kieltä antaa suojaa nimenomaan haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille ja ihmisryhmille. Työttömän henkilön voidaan lautakunnan arvion mukaan katsoa olevan yhteiskunnallisen asemansa ja varallisuustekijöiden johdosta haavoittuvassa asemassa olevaksi henkilöksi. Näin ollen, ottaen huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön sekä perus- ja ihmisoikeusmyönteisen laintulkinnan periaatteen lautakunta katsoo, että hakijan asema työttömänä työnhakijana on sellainen oikeudellinen asema, jonka voidaan katsoa olevan yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettu muu henkilöön liittyvä syy.

Syrjintäkielto ei edellytä, että jokaista kohdellaan aina täsmälleen samalla tavalla.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan esimerkiksi erilaisten vapaaehtoisesti tarjottujen alennusten ja muiden etuuksien antaminen opiskelijoille, asevelvollisille tai eläkeläisille, tarkoituksin tukea näiden ryhmien kulttuurista ja sosiaalista osallistumista, on näihin ryhmiin kuuluvien elämäntilanne huomioon ottaen yleensä pidettävä tavoitteiltaan hyväksyttävänä siitäkin huolimatta, että tällaiset käytännöt usein asettavat eri ikäryhmiin kuuluvat henkilöt välillisesti eri asemaan (HE 19/2014 vp., s. 77).

Elinkeinonharjoittajalla on myös perustuslain 18 §:ssä turvattu elinkeinonvapauden ja 15 §:n 1 momentissa turvattu omaisuuden suojan näkökulmasta oikeus kohdistaa palvelujansa eri tavoin rajatulle henkilöpiirille liikeajatuksensa mukaisesti edellyttäen, että kohtelulla pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. (HE 19/2014 vp., s. 75)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaajalla on liiketoimintaa harjoittavana yhtiönä lähtökohtaisesti oikeus hinnoitella tarjoamansa palvelut parhaaksi katsomallaan tavalla edellyttäen, että joillekin asiakasryhmille mahdollisesti tarjottavat alennukset ovat arvoltaan vähäisiä suhteessa palvelusta muilta asiakkailta perittävään maksuun. Ottaen huomioon perusoikeuksina turvatut elinkeinovapauden ja omaisuuden suojan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että hakijan asiassa esittämä selvitys ei anna objektiivisesti arvioiden aihetta olettaa, että vastaaja olisi rikkonut syrjinnän kieltoa messukävijöiden pääsylippuja koskevissa hinnoitteluperusteissaan. Näin ollen lautakunta hylkää hakemuksen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 8 § 1 momentti, 11 § 1 ja 2 momentti sekä 28 §

Laki yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta (1327/2014) 20 § 2 momentti

Suomen perustuslaki (731/1999) 15 § 1 momentti ja 18 §:n 1 momentti

Muutoksenhaku

Liitteenä.

Asian ovat päättäneet Outi Anttila, Timo Harrikari, Katja Leppänen (eri mieltä), Pirkko Mahlamäki ja Tiina-Liisa Autio. Asian esittelijä Hanna Kiiskinen.

Eri mieltä olevan jäsen Leppäsen lausunto

Olen lautakunnan enemmistön kanssa samaa mieltä siitä, että hakemus jätetään tutkimatta sen toimivaltaan kuulumattomana siltä osin kuin hakija on pyytänyt lautakunnalta lausuntoa.

Olen lautakunnan enemmistön kanssa samaa mieltä myös siitä, että hakemus hylätään muilta osin. Perusteluiden osalta olen kuitenkin lautakunnan enemmistön kanssa eri mieltä. Tältä osin lausun seuraavaa:

Katson, että työttömän asema ei ole sellainen oikeudellinen asema, jonka voidaan katsoa olevan yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä tarkoitettu muu henkilöön liittyvä syy. Lain esitöiden mukaan muulla henkilöön liittyvällä syyllä viitataan säännöksessä nimenomaisesti mainittujen syiden kaltaisiin seikkoihin. Siten muu henkilöön liittyvä syy ei voi olla mikä tahansa henkilöön liittyvä syy tai muu asema, vaan syyn on liityttävä jollakin tavoin säännöksessä nimenomaisesti mainittuihin syihin. Työttömyyden ei voida katsoa olevan säännöksessä mainittujen syiden kaltainen seikka.

Tällä perusteella hylkään hakemuksen tältä osin.